

BOSHLANG'ICH SINFLARDA ETNOPEDAGOGIKA NAMUNALARINI O'RGATISHDA TA'LIM TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI

Abdullayeva Feruza Nurillaevna, Buxoro davlat pedagogika instituti dotsenti

abdullayevaferuza@buxdpi.uz

Bekmurodova Asalkhon Bahodir qizi, Buxoro davlat pedagogika instituti I kurs magistranti

Annotatsiya: Ushbu ishda boshlang'ich sinflarda etnopedagogika namunalarini o'rgatishda ta'lim texnologiyalaridan foydalanish masalasi o'qish fani misolida tatqiq qilindi.

Kalit so'zlar: Ta'lim texnologiyalari, etnopedagogika, o'qish fani, maqol, matal.

ЗНАЧЕНИЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ПРИМЕРОВ ЭТНОПЕДАГОГИКИ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ

Абдуллаева Феруза Нуриллаевна, Доцент Бухарского государственного педагогического института

abdullayevaferuza@buxdpi.uz

Бекмуродова Асалхон Бахадир кызы, Магистрант I курса Бухарского государственного педагогического института

Аннотация: В данной работе исследован вопрос использования образовательных технологий при обучении этнопедагогическим моделям в начальных классах на примере чтения.

Ключевые слова: Образовательные технологии, этнопедагогический, чтение, пословица, идиома.

THE IMPORTANCE OF USING EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN TEACHING EXAMPLES OF ETHNOPEDAGOGY IN PRIMARY SCHOOL

Abdullaeva Feruza Nurillaevna, Associate Professor at Bukhara State Pedagogical Institute

abdullayevaferuza@buxdpi.uz

Bekmurodova Asalkhon Bahodir qizi, 1st-year Master's Student at Bukhara State Pedagogical Institute

Abstract: In this work, the issue of using educational technologies in teaching ethnopedagogical models in primary grades was investigated using the example of reading.

Keywords: Educational technologies, ethnopedagogical, reading, proverb, idiom.

Bugungi kunda ta'lim tizimida ta'lim texnologiyalardan foydalanish o'quv jarayonini samarali tashkil etishning asosiy vositalaridan biri hisoblanadi. Ayniqsa, boshlang'ich sinflarda o'qitish jarayonining sifatini yaxshilash va o'quvchilarning ongida chuqur iz qoldirish uchun innovatsion metodlar va texnologiyalardan foydalanish juda muhimdir. Etnopedagogika, ya'ni milliy pedagogika qadriyatlarini o'rganish va ulardan ta'lim jarayonida samarali foydalanish alohida o'rin egallaydi. Ta'lim texnologiyalari yordamida etnopedagogika namunalarini taqdim etish, o'quvchilarning darslarga bo'lgan qiziqishini yanada oshiradi. Animatsiyalar, video va boshqa materiallar yordamida milliy madaniyatni o'rganish jarayonini qiziqarli va jonli qilib o'tkazish mumkin. Ayniqsa, ta'lim texnologiyalari boshqa sohalaridagi texnologik jarayonlar bilan uzluksiz boyib boradi va an'anaviy o'quv jarayoniga, uning samarasini oshirishga ta'sir ko'satishning yangi imkoniyatlarini yaratib beradi.

Hozirgi kunda o'qitish, ta'lim jarayonida qo'llanishi zarur bo'lgan texnik vositalar, kompyuter, masofaviy o'qitishdan foydalanish, deb ta'kidlanadi. Hozirda ta'lim texnologiyasi yordamchi vosita bo'lib qolmay balki, o'quv jarayonining rivojlanishida katta rol o'ynab, uning tashkiliy shakllari, metodlari, mazmunini o'zgartiradigan yangi sistema deb tushunilmoqda. Bu esa, o'z navbatida, o'qituvchi va o'quvchining pedagogik tafakkuriga o'z ta'sirini ko'rsatadi. Ta'lim texnologiyalar bilan bog'liq eng asosiy negizi – bu o'qituvchi va o'quvchining belgilangan maqsaddan samarali natijaga hamkorlikka erishishlari uchun tanlagan texnologiyalariga, ya'ni o'qitish jarayonida, maqsad bo'yicha kafolatlangan natijaga erishishda qo'llaniladigan ta'lim texnologiyasi o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida hamkorlik faoliyatini tashkil eta olsa, har ikkalasi ijobiy natijaga erisha olsa, etnopedagogika namunalarini ta'lim texnologiyalarida qo'llay olsa, o'quv jarayonida o'quvchi mustaqil fikrlay olsa, ijodiy ishlay olsa, izlansa, tahlil eta olsa, o'zi xulosa qila olsa, o'ziga, guruhga, guruh esa unga baho bera olsa, o'qituvchi esa ularning bunday faoliyatlari uchun imkoniyat va sharoit yarata olsa, ta'lim jarayonida samarali natijaga erishgan hisoblanadi.

Etnopedagogika namunalari asosida ta'lim texnologiyalardan foydalangan holda har bir dars, mavzu, o'quv predmetining o'ziga xos texnologiyasi bor, ya'ni o'quv jarayonida o'qitish texnologiyasi – bu yakka tartibdagi jarayon bo'lib, u o'quvchining ehtiyojidan kelib chiqqan holda bir maqsadga

yo'naltirilgan, oldindan loyihalashtirilgan va kafolatlangan natija berishiga qaratilgan pedagogik jarayon hisoblanadi. O'tgan asrning 70-yillaridan boshlab pedagogik adabiyotlarda ta'lim texnologiyasi tushunchasining mohiyati ancha keng talqin etila boshlandi. Yaponiya olimi T.Sakomoto tomonidan "O'qitish texnologiyasi – bu o'qitishning maqbulligini ta'minlovchi yo'l- yo'riqlar tizimi bilan bog'liq bilimlar sohasi" deb izohlanadi. Rus olimi N.F.Talizina fikri bo'yicha: "Ta'lim texnologiya – belgilangan o'quv maqsadlariga erishishning oqilona usullarini aniqlashdan iborat" deb tushuntiriladi. I.Ya.Lernerning fikricha, Pedagogik texnologiya – o'quvchilar harakatlarida aks etgan o'qitish natijalari orqali ishonchli anglab olinadigan va aniqlanadigan maqsadni ifodalashni taqozo etadi. Ko'rinib turibdiki, ta'lim texnologiyasi belgilangan maqsad va mazmun asosida o'quv jarayonini loyihalash sifatida tashkil etilgan. O'tgan asrning 70-yillaridan boshlab pedagogik adabiyotlarda ta'lim texnologiyasi tushunchasining mohiyati ancha keng talqin etila boshlandi.

Yaponiya olimi T.Sakomoto tomonidan "O'qitish texnologiyasi – bu o'qitishning maqbulligini ta'minlovchi yo'l- yo'riqlar tizimi bilan bog'liq bilimlar sohasi" deb izohlanadi. Rus olimi N.F.Talizina fikri bo'yicha: "Pedagogik texnologiya – belgilangan o'quv maqsadlariga erishishning oqilona usullarini aniqlashdan iborat" deb tushuntiriladi. I.Ya.Lernerning fikricha, Pedagogik texnologiya – o'quvchilar harakatlarida aks etgan o'qitish natijalari orqali ishonchli anglab olinadigan va aniqlanadigan maqsadni ifodalashni taqozo etadi. Ko'rinib turibdiki, ta'lim texnologiyasi belgilangan maqsad va mazmun asosida o'quv jarayonini loyihalash sifatida tashkil etilgan.

Ikkinchi sinflar misolida qaraydigan bo'lsak o'quvchilarda milliy va etnik madaniyat an'analar, qadriyatlarga bo'lgan muhabbat ruhini tarbiyalashda etnopedagogika namunalarini o'qish fanini o'qitish jarayoniga integratsiya qilish o'zini samarali natijasini beradi. Ikkinchi sinf o'qish fani dasturi kiritilgan "Vatanimiz ajdodlari" kabi tarixiy mavzularni o'qitishda etnopedagogik metodlardan foydalanish, ularning milliy ruhini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi. O'zbekistonning boy tarixiy merosi va ajdodlarimizning erishgan yutuqlarini o'quvchilarga o'rgatish, nafaqat ularning bilimni oshiradi, balki vatanparvarlik tuyg'ularini ham o'zida mujassamlashtiradi. Zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanish, ayniqsa 2-sinfda, o'quvchilarga mavzuni qiziqarli va esda qolarli tarzda taqdim etish imkonini yaratib beradi. "Vatanimiz ajdodlari" mavzusi o'quvchilarga o'z tarixini, madaniyatini va ajdodlarining yuksak fazilatlarini bilib olishlari uchun ajoyib imkoniyat yaratib beradi. Bu mavzu orqali o'quvchilarga milliy qadriyatlar, urf-odatlar, va ajdodlarimizning muhim tarixiy roli haqida ta'kidlab o'tiladi. Etnopedagogika nuqtai nazaridan, bu mavzu o'quvchilarga o'z milliy kimligini anglashda turtki bo'ladi va ularni vataniga hurmat bilan munosabatda bo'lishga undaydi. "Vatanimiz ajdodlari" mavzusini o'qish jarayonida multimedia texnologiyalaridan foydalanish, o'quvchilarga mavzuni vizual tarzda tushuntirish imkonini beradi. Masalan, o'quvchilarga ajdodlarimizning ulug'vor tarixiy shaxslari Amir Temur, Alisher Navoiy, Mirzo Ulug'beklar haqida qisqa video lavhalar yoki animatsiyalar ko'rsatish mumkin. Bu materiallar o'quvchilarda qiziqish uyg'otadi va mavzuga bo'lgan e'tiborlarini oshiradi. Darsda Amir Temurning hayoti va ish faoliyati, Alisher Navoiyning o'zbek tili yaralishidagi o'rni, Mirzo Ulug'bekning astronomiya sohasidagi erishgan yuruqlari haqidagi animatsiyalarni ko'rsatish orqali kutilgan natijaga erishish mumkin. O'quvchilar ko'rsatilgan animatsion lavhalar orqali vatanga muhabbat, milliy madaniyatimizga va tarixiy shaxslarga hurmat paydo bo'lishiga erishish mumkin.

Boshlang'ich ta'limda etnopedagogika na'munalarini o'qitishda ta'lim texnologiyalaridan foydalanish pedagogik jarayonni yangilash, samarali qilish, millatning turmush tarzi, madaniy yaratuvchanligi, uning boy tarixi uchun muhim vositadir. Multimedia, interaktiv texnologiyalar va onlayn resurslar orqali o'quvchilarga milliy madaniyatni o'rgatish nafaqat bilimlarni chuqurlashtirish, balki yosh avlodni o'z xalqining qadriyatlariga sodiq, madaniyatni hurmat qiluvchi fuqarolar qilib tarbiyalash imkonini beradi. Shu bilan birga, zamonaviy texnologiyalar yordamida etnopedagogikaning na'munalarini o'rgatishda o'quvchilarning qiziqishini oshirish, ijodiy fikr yuritish va mustaqil bilim olish ko'nikmalarini rivojlantirishga ham katta yordam berib kelmoqda.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. - Toshkent-2021.
2. Hakimov J.O. "Ta'limda axborot texnologiyalari" 2016 yil.
3. Daminov.O.O. Kasbiy pedagogika 2018 yil.
4. Qosimova K., Matchonov S., G'ulomova X., Yo'ldosheva Sh., Sariev Sh. Ona tili o'qitish metodikasi. –T.: Bayoz, 2022. – 304 b.
5. Abdullayeva F. Ta'lim tizimi sifatini oshirishda pisa va timss kabi xalqaro tadqiqotlarning roli

//центр научных публикаций (buxdu. uz). – 2021. – Т. 3. – №. 3.

6. Nurillayevna A. F. Teaching Scientific Popular Articles in Mother Nili and Reading Literacy Courses //European journal of innovation in nonformal education. – 2022. – Т. 2. – №. 3. – С. 47-50.

7. Abdullayeva F. Methodological possibilities of organization of primary school technology lessons with pedagogical technologies //центр научных публикаций (buxdu. uz). – 2021. – Т. 8. – №. 8.

8. Nurullayevna, A. F. (2022). Ona tili va o'qish savodxonligi darslarida ilmiy ommabop maqolalarni o'rgatish. barqarorlik va yetakchi tadqiqotlar onlayn ilmiy jurnali, 2(4), 406-409.

9. Курбанова, Ш. Н., Абдуллаева, Ф., & Очилова, Г. О. (2021). Педагогическая технология—целостная система образовательного процесса. новые педагогические исследования: сборник статей IV, 20.

10. Qurbonova S. N., Abdullayeva F. Tarbiya darslarida interfaol metodlardan foydalanish //Scientific progress. – 2021. – Т. 2. – №. 6. – С. 1030-1035.

11. Абдуллаева, Ф. Н. (2022). Boshlang'ich sinf ona tili va o'qish savodxonligi darslarida ilmiy-ommabop maqolalarni o'rgatishning metodik imkoniyatlari: <https://doi.org/10.53885/edinres.2022.9.09.034> Abdullayeva Feruza Nurilloevna Buxoro davlat universiteti o'qituvchisi. Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал, (9), 243-246.

12. Abdullayeva Feruza, N. (2022). Start Methodological Options for Teaching Scientific and Popular Articles in First Grade Mother Tongue and Reading Literacy Classes. International Journal of Trend in Scientific Research and Development, 6(6), 1433-1436.

13. Nurilloevna, A. F. (2022). General Structure of Teaching Courses of Popular Scientific and Artistic Articles on the Theme of the Seasons of the Year. Web of Scholars: Multidimensional Research Journal, 1(6), 1-5

14. Nurillayevna, A. F. (2023). Use of new pedagogical technologies in mother language and reading literacy lessons. Horizon: Journal of Humanity and Artificial Intelligence, 2(5), 5-9.

15. Nurillayevna, A. F., & Muhammadjonovna, S. E. (2023). Ona Tili Va O'qish Savodxonligi Darslarida Matn Ustida Ishlashda Pirls Topshiriqlaridan Foydalanish. Academic Integrity and Lifelong Learning (France), 215-219.

16. Nurillayevna, A. F., & G'anijonovna, Q. M. (2023). Ona tili va o'qish savodxonligi darslarida yangi pedagogik texnologiyalardan foydalanish. Innovative Society: Problems, Analysis and Development Prospects (Spain), 181-184.

17. Abdullayeva, F. (2023). Ona tili va o'qish savodxonligi darslarida ilmiy ommabop maqolalarni o'rgatish. центр научных публикаций (buxdu. uz), 28(28).

18. Nurillayevna, A. F. (2023). Methodological Basis of Development of Science-Related Competences In Teaching Works of Art in Primary Classes Based On Synergic Approach. International Journal of Formal Education, 2(10), 61-66.